

Sygn. akt V U 322/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Marzena Głuchowska

Protokolant st. sekr. sądowy Barbara Wypych

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2018 r. w Kaliszu

odwołania J. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 27 lutego 2018 r. Nr (...)

w sprawie J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

- 1. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 27 lutego 2018 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje J. W. emeryturę poczynając od dnia (...),**
- 2. Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz J. W. kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt VU 322/18

UZASADNIENIE

W dniu 26.01.2018 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. został złożony wniosek o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach dla J. W..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 27.02.2018 r. w sprawie (...) odmówił J. W. prawa do emerytury. Zdaniem ZUS w O. odwołująca nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1383.) tj. nie wykazała 20 lat zatrudnienia na dzień 01.01.1999 r.

Od tej decyzji J. W. wniosła odwołanie, w którym podniosła, iż okres zatrudnienia winien być jej przedłużony przez uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS w O. podtrzymał argumentację wcześniej przedstawioną w zaskarżonej decyzji, podniósł, iż odwołująca nie udowodniła 20 lat zatrudnienia na dzień 01.01.1999 r. oraz wniósł o oddalenie odwołania J. W..

Sąd Okręgowy / Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca urodziła się dnia (...) Wykazała staż pracy na dzień 01.01.1999 r. wynoszący 19 lat 8 miesięcy i 8 dni. Organ rentowy nie uznał odwołującej dalszego okresu zatrudnienia - okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r. Organ rentowy uznał odwołującej okres pracy w szczególnych warunkach – 16 lat 1 miesiąc i 18 dni.

Odwołująca nie należy do OFE. Odwołująca posiadał status pracownika. Obecnie odwołująca pobiera świadczenie przedemerytalne.

W niniejszej sprawie odwołująca zmierzała do z dalszego okresu zatrudnienia - okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r.

W okresie od 21.09.1978 r. do 30.06.1981 r. odwołująca zatrudniona była w (...). Uczyła się zawodu kucharza. Po zakończeniu umowy o naukę zawodu odwołująca nie pracowała w (...). Powyższe wynika ze świadectwa pracy z dnia 17.04.1987 r. W życiorysie sporządzanym na potrzeby tego zatrudnienia, odwołująca wskazała, iż rodzice prowadzą ogrodnictwo

Od dnia 04.02.1982 r. do 31.01.2015 r. odwołująca pracowała w (...) na stanowisku starszy ekspedytor- stanowisku związanym z ruchem pociągów.

Rodzice odwołującej S. i T. S. byli roczniki 1937 i 1939. Zawodowo zajmowali się: ojciec ślusarstwem, matka pracowała w piekarni w (...) w K.. Posiadali gospodarstwo rolne o powierzchni 0,55 ha. Na gruncie uprawiali warzywa. Mieli także 2 tunele foliowe o powierzchni łącznie około 600 m². W tunelach tych rodzice odwołującej uprawiali ogórki i pomidory. Cykl produkcyjny trwał od maja do końca listopada każdego roku. Uprawy wymagały wsadzenia sadzonek, ich oczyszczania z chwastów, podlewania, zbierania warzyw, potem oczyszczania miejsca pod kolejne uprawy.

Małżonkowie S. mieli dzieci: G. rocznik – 1961, J. rocznik 1963, M. rocznik 1972. Na gospodarstwie mieszkała także M. S. rocznik 1908, która jednak przeprowadziła się w 1974 r. do swoich dzieci z pierwszego małżeństwa. G. po ukończeniu szkoły od 1980 r. pracowała jako księgowa w (...). M. uczęszczała do szkoły podstawowej.

Odwołująca do 12.01.1982 r. zameldowana była na gospodarstwie rodziców, a od 12.01.1982 r. do 23.07.1984 r. w K. przy ulicy (...). Mieszkała wtedy ze swoją babcią, która wymagała opieki. Po lipcu 1984 r. odwołująca ponownie zamieszkała z rodzicami.

W okresie od 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r. odwołująca nie uczyła się, nie pracowała zawodowo, mieszkała razem z rodzicami na gospodarstwie. Wykonywała pracę w tym gospodarstwie.

Obecnie gospodarstwem zajmują się rodzice i najmłodsza córka M..

Odwołująca wykonywała w okresie od 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r. stałą codzienną pracę w gospodarstwie rolnym rodziców.

Odwołująca wykazała na dzień 01.01.1999 r. okres zatrudnienia wynoszący 20 lat.

(dowód: zeznania odwołującej, zeznania świadków J. T. i H. N., akta osobowe odwołującej)

Możliwość uzyskania emerytury przez mężczyzn i kobiety przed ukończeniem 65 i 60 roku życia przewidywał do 31.12.2008 r. przepis art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych(Dz. U. z 2017 r. poz. 1383). Obecnie osoby urodzone po 31.12.1948 r., które osiągnęły wiek wymieniony w art. 32 i pracowały w szczególnych warunkach mogą przejść na emeryturę na warunkach przewidzianych w art. 184 wymienionej ustawy. Muszą, m.in. spełniać warunek wykazania stażu pracy 20 lat dla kobiet i 15 lat pracy w szczególnych warunkach na dzień 01.01.1999 r. Przepis ten wymagał także dla spełnienia warunków do świadczenia,

rozwiązania stosunku pracy i braku przynależności do OFE. Obecnie od 01.01.2013 r. warunek rozwiązania stosunku pracy nie jest wymagany.

Dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Wiek emerytalny takich osób, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie ustawy oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 8, poz. 43 ze zmianami), a także na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie wymienionych aktów.

Pierwszym z warunków jest brak przynależności do OFE i odwołująca ten warunek spełnia. Kolejnym warunkiem jest ukończenie 55 roku życia. Odwołująca osiągnęła wymagany przez przepisy wiek w dniu (...). Następnym warunkiem jest przepracowanie wymaganego okresu zatrudnienia tj. co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Odwołująca wykazała okresy składkowe i nieskładkowe w rozmiarze mniejszym niż 20 lat na dzień 01.01.1999 r. Ostatnim warunkiem uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest przepracowanie co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 01.01.1999 r. – odwołująca warunek powyższy spełnia.

Po pierwsze spór w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy odwołująca na dzień 01.01.1999 r. wykazuje ogólny staż pracy wynoszący 20 lat. Zauważyć należy, iż emerytura w obniżonym wieku z uwagi na pracę w szczególnych warunkach przewidziana jest obecnie, oprócz emerytur pomostowych, jedynie dla grona osób, które w określonej dacie spełniły warunki stażowe. Tą datą jest 01.01.1999 r. Spełnienie warunku 20 lat zatrudnienia na tę datę dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn dotyczyć będzie z upływem czasu coraz mniejszej grupy osób - fizycznie stanie się niemożliwe wykazanie stażu pracy w takim wymiarze. Zdaniem Sądu z tego powodu rygorystycznie podejść należy do ustalania ogólnego stażu pracy ubezpieczonych, tak jak czyni się do badania stażu w szczególnych warunkach.

Odwołująca faktycznie wykazała na dzień 01.01.1999 r. okres zatrudnienia wynoszący 19 lat 8 miesięcy i 8 dni.

Ubiegając się o emeryturę odwołująca zmierza do tego, aby uznać jej okres 5 miesięcy uwzględniany przy stażu emerytalnym, bez jakichkolwiek rygorów formalnych i bez obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Co do zaliczenia do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 lat stwierdzić należy.

Z treści art. 5 cytowanej ustawy z dnia 17.10.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy składkowe i nieskładkowe, z tym, że okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Art. 10 powołanej wyżej ustawy przewiduje natomiast możliwość uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości przypadających przed dniem 01.01.1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, ale jedynie, gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powołany powyżej art. 10 ustawy pozwala na uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przypadającego w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników (tj. przed 01.01.1983 r.). Podstawowe znaczenie ma zatem ustalenie czy wykonywanie określonych czynności w gospodarstwie rolnym można uznać za okresy pracy w tym gospodarstwie. We wskazanym przepisie nie ma jednak definicji pracy w gospodarstwie rolnym. Przyjmuje się w związku z tym, iż ustalenia czy, pracę danej osoby w gospodarstwie rolnym można uznać za pracę mogącą być uwzględnioną przy ustalaniu prawa do emerytury, dokonywać należy w oparciu o przepisy regulujące ubezpieczenie społeczne rolników. Za okresy pracy w gospodarstwie rolnym, uważa się więc okresy

wykonywania pracy na takich warunkach, jakie po dniu 01.01.1983 r. dawałyby podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników (tak w wyroku SN z dnia 03.07.2001 r., II UKN 466/00 OSNPUSiSP 2003, nr 7, poz. 186).

Ubezpieczenie społeczne rolników regulowane jest przepisami ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 1998 roku, nr 7, poz.25 ze zmianami). Przyjmuje się powszechnie, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej „domownika” z art. 6 pkt 2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej). Takie stanowisko zajęto w wyrok SN z dnia 28.02.1997 r., II UKN 96/96, (OSNP, 1997/23/473), wyrażonym wprawdzie na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy, ale nadal aktualnym.

Zgodnie z treścią wskazanego powyżej art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników za domownika uważa się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin domownika definiowano jako członka rodziny rolnika, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, mającego co najmniej 16 lat, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto osobę, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło utrzymania.

W rozpoznawanej sprawie z dokonanych ustaleń faktycznych wynika, iż rodzice odwołującego mieli gospodarstwo rolne. Było to bardzo małe gospodarstwo z tym, że prowadzono na nim uprawy w tunelach foliowych, co powodowało zintensyfikowanie pracy przy uprawach w sezonie od maja do listopada. Rodzice odwołującej byli w spornym okresie stosunkowo młodymi ludźmi z tym, że oboje pracowali zawodowo poza rolnictwem. Charakter gospodarstwa wskazuje na okresowe potrzeby wykonywania prac w okresie od maja do listopada. W gospodarstwie rolnym było kilka osób zdolnych do pracy, mających jednak w spornym okresie ograniczone możliwości wykonywania tej pracy z uwagi na pracę zawodową poza rolnictwem. Odwołująca w spornym okresie nie uczęszczała do szkoły, nie pracowała zawodowo. Miała więc możliwości wykonywania pracy w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie.

Założeniem ustawodawcy pozwalającego uzupełniać staż ubezpieczeniowy pracą w gospodarstwie rolnym bez opłacania składek na ubezpieczenie społeczne jest uwzględnianie tylko takich okresów które wskazują na stałość, trwałość tej pracy, pozostawanie w ciągłej dyspozycji do jej wykonywania, związanie życia zawodowego w pewnym okresie z tą sferą działalności. Nie chodzi tu o okazjonalną pracę. Zasadą jest iż staż pracy związany jest ściśle z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne. Zaliczanie okresów nie związanych z opłacaniem składek musi odbywać się w sytuacjach ściśle wskazanych przez ustawodawcę i jako wyjątek traktowane powinno być z wyraźnymi ograniczeniami. Co do odwołującej okres od 01.07.1981 r. do 30.11.1981 r. spełnia przesłanki, aby uwzględnić go w stażu emerytalnym.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, iż odwołująca wykazała okres 20 lat stażu ogólnego na dzień 01.01.1999 r.

Co do tego czy odwołująca wykazała okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach, okoliczność ta nie jest w sprawie sporna.

Odwołująca wykazała okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego Sąd uznał, iż odwołująca wykazała spełnienie warunków do przyznania emerytury wcześniejszej i orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji. O kosztach orzeczono w myśl art. 98 Kodeksu postępowania cywilnego.

SSO Marzena Głuchowska